

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 21ης Μαΐου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Διεθνής δικαιοδοσία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 — Ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας — Άρθρο 6, σημείο 1 — Αγωγή κατά πλειόνων εναγομένων οι οποίοι έχουν την κατοικία τους σε διαφορετικά κράτη μέλη και μετείχαν σε σύμπραξη που κρίθηκε αντίθετη προς το άρθρο 81 ΕΚ και το άρθρο 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, με αίτημα να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον στην καταβολή αποζημιώσεως και στην παροχή στοιχείων — Διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υποθέσεως όσον αφορά τους από κοινού εναγομένους — Παραίτηση από την αγωγή καθόσον στρέφεται κατά του εναγομένου που έχει την κατοικία του στο κράτος μέλος του δικαστηρίου το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως — Διεθνής δικαιοδοσία ως προς τις ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας — Άρθρο 5, σημείο 3 — Ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας — Άρθρο 23 — Αποτελεσματική εφαρμογή της απαγορεύσεως των συμπράξεων»

Στην υπόθεση C-352/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Dortmund (Γερμανία) με απόφαση της 29ης Απριλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Ιουνίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA

κατά

Akzo Nobel NV,

Solvay SA/NV,

Kemira Oyj,

FMC Foret SA,

παρισταμένων των:

Evonik Degussa GmbH,

Chemoxal SA,

Edison SpA,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (εισηγητή) και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA, εκπροσωπούμενη από τον T. Funke, Rechtsanwalt,
- η Akzo Nobel NV, εκπροσωπούμενη από τους M. Blaum και T. Paul, Rechtsanwälte,
- η Solvay SA/NV, εκπροσωπούμενη από τους M. Klusmann και T. Kreifels, Rechtsanwälte,
- η Kemira Oyj, εκπροσωπούμενη από τους U. Börger και R. Lahme, Rechtsanwälte,
- η FMC Foret, SA, εκπροσωπούμενη από τον B. Uphoff, solicitor, και τον S. Woitz, Rechtsanwalt,
- η Evonik Degussa GmbH, εκπροσωπούμενη από τους C. Steinle και S. Wilske, Rechtsanwälte,
- η Edison SpA, εκπροσωπούμενη από τους A. Rinne και T. Mühlbach, Rechtsanwälte,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Colas και την J. Bousin,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την A.-M. Rouchaud-Joët και τους M. Wilderspin και G. Meessen,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 5, σημείο 3, 6, σημείο 1, και 23 του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2001, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA (στο εξής: CDC), η οποία εδρεύει στις Βρυξέλλες (Βέλγιο), και αφετέρου των Akzo Nobel NV, Solvay SA/NV, Kemira Oyj και FMC Foret SA, οι οποίες εδρεύουν σε άλλα κράτη μέλη πλην της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, σχετικά με αγωγή αποζημιώσεως η οποία ασκήθηκε, βάσει αξιώσεων τις οποίες της εκχώρησαν αμέσως ή εμμέσως 71 επιχειρήσεις που διατείνονται ότι υπέστησαν ζημία λόγω παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ).

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 11, 12, 14 και 15 του κανονισμού 44/2001 έχουν ως εξής:
- «(2) Ορισμένες διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων για τη δικαιοδοσία και την αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων δυσχεραίνουν την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Είναι ουσιώδης η θέσπιση διατάξεων σχετικά με την ενοποίηση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις καθώς και σχετικά με την απλούστευση των διατυπώσεων για την ταχεία και απλή αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων κρατών μελών που δεσμεύονται από τον ανά χείρας κανονισμό.
- [...]
- (11) Οι κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και η δωσιδικία αυτή πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να [ενισχύεται] η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.
- (12) Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για τη διευκόλυνση του έργου της δικαιοσύνης.
- [...]
- (14) Η αυτονομία των μερών μιας σύμβασης όσον αφορά τον καθορισμό του αρμοδίου δικαστηρίου πρέπει να τηρείται με την επιφύλαξη των αποκλειστικών βάσεων δικαιοδοσίας που προβλέπονται από τον ανά χείρας κανονισμό, εκτός εάν πρόκειται για συμβάσεις ασφάλισης, καταναλωτών και εργασίας, όπου επιτρέπεται μόνον περιορισμένη αυτονομία.
- (15) Για λόγους αρμονικής απονομής της δικαιοσύνης θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα παράλληλης εκδίκασης μιας υπόθεσης και να αποφεύγεται η έκδοση ασυμβιβάστων αποφάσεων σε δύο κράτη μέλη. [...]»
- 4 Τα άρθρα 2 έως 31 του εν λόγω κανονισμού, τα οποία περιλαμβάνονται στο κεφάλαιό του II, αφορούν τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 5 Το τμήμα 1 του κεφαλαίου αυτού, που φέρει τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», περιλαμβάνει το άρθρο 2, παράγραφος 1, το οποίο ορίζει τα εξής:
- «Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»
- 6 Κατά το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού αυτού, πρόσωπο που κατοικεί εντός κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί εντός άλλου κράτους μέλους «ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός».

7 Το άρθρο 6, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει ότι:

«Το ίδιο αυτό πρόσωπο μπορεί επίσης να εναχθεί:

1) αν υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας ενός εξ αυτών, εφόσον υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από τη χωριστή εκδίκασή τους».

8 Το άρθρο 23 του κανονισμού 44/2001, το οποίο περιλαμβάνεται στο τμήμα 7 του κεφαλαίου II του κανονισμού αυτού, που φέρει τον τίτλο «Παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας», ορίζει στην παράγραφο του 1 τα εξής:

«Αν τα μέρη, από τα οποία ένα τουλάχιστον έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια κράτους μέλους [έχουν διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθούν των διαφορών] που έχουν [ανα]κύψει ή που θα [ανα]κύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως. Μια τέτοια συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να καταρτισθεί:

α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση·

β) είτε υπό τύπο ανταποκρινόμενο στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις·

γ) είτε, στο διεθνές εμπόριο, υπό τύπο ανταποκρινόμενο στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλομένους σε συμβάσεις του είδους για το οποίο πρόκειται στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

9 Η CDC είναι εταιρία βελγικού δικαίου εδρεύουσα στις Βρυξέλλες, η οποία έχει ως αντικείμενο δραστηριότητας την άσκηση, δικαστικώς ή εξωδίκως, αξιώσεων αποζημιώσεως που έχουν επιχειρήσεις θιγόμενες από σύμπραξη. Με εισαγωγικό δικόγραφο που κατατέθηκε στις 16 Μαρτίου 2009, άσκησε αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά έξι επιχειρήσεων χημικών προϊόντων οι οποίες, εκτός της νυν παρεμβαίνουσας και πρώην εναγομένης Evonik Degussa GmbH (στο εξής: Evonik Degussa), που εδρεύει στο Έσσεν (Γερμανία), είναι εγκατεστημένες σε πέντε διαφορετικά κράτη μέλη πλην της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

10 Προς στήριξη της αγωγής της, στο πλαίσιο της οποίας η CDC ζητεί να υποχρεωθούν οι εναγόμενες της κύριας δίκης να καταβάλουν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον αποζημίωση και να παράσχουν στοιχεία, η εταιρία αυτή επικαλείται την απόφαση 2006/903/EK της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2006, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 EK και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, κατά των Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira OYJ, L'Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA και Arkema SA (υπόθεση COMP/F/C.38.620 — Υπεροξείδιο του υδρογόνου και υπερβορικό άλας) (EE L 353, σ. 54), με την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε ότι, όσον αφορά το υπεροξείδιο του υδρογόνου και το υπερβορικό άλας, οι εναγόμενες της κύριας δίκης μετείχαν σε ενιαία και διαρκή παράβαση, παραβιάζοντας, ως εκ τούτου, την απαγόρευση των συμπράξεων, κατά το άρθρο 81 EK και το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ. Στην απόφαση αυτή επισημαινόταν ότι η παράβαση άρχισε να υφίσταται, το αργότερο, στις 31 Ιανουαρίου 1994 και διήρκεσε τουλάχιστον έως τις 31 Δεκεμβρίου

2000. Κατά την εν λόγω απόφαση, επίσης, η παράβαση συνίστατο κυρίως στην ανταλλαγή σημαντικών εμπιστευτικών πληροφοριών σχετικών με τις αγορές και/ή τις επιχειρήσεις, σε περιορισμό και/ή έλεγχο της παραγωγής, κατανομή των μεριδίων της αγοράς και των πελατών και καθορισμό και έλεγχο των τιμών, στο πλαίσιο πολυμερών και/ή διμερών τηλεφωνικών επαφών και συναντήσεων που πραγματοποιούνταν, κατά το μάλλον ή ήττον επί τακτικής βάσεως, κυρίως στο Βέλγιο, τη Γερμανία και τη Γαλλία.

- 11 Η CDC επικαλείται συναφώς συμφωνίες περί της εκχωρήσεως των αξιώσεων αποζημιώσεως, συναφθείσες με 32 επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε δεκατρία διαφορετικά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), ενώ ορισμένες από τις επιχειρήσεις αυτές είχαν προγενέστερα συνάψει τέτοιες συμφωνίες εκχωρήσεως με 39 άλλες επιχειρήσεις. Οι οικείες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον τομέα της επεξεργασίας χαρτοπολλτού και χάρτου. Βάσει των όσων επισήμανε η CDC, οι επιχειρήσεις αυτές είχαν προμηθευτεί από το 1994 έως το 2006 σημαντικές ποσότητες υπεροξειδίου του υδρογόνου σε διάφορα κράτη μέλη της Ένωσης ή του ΕΟΧ, ενώ, όσον αφορά πλείονες επιχειρήσεις, το υπεροξείδιο του υδρογόνου παραδόθηκε σε εργοστάσια ευρισκόμενα σε πλείονα κράτη μέλη. Κατά τις εναγόμενες της κύριας δίκης, ορισμένες από τις επίμαχες συμβάσεις πώλησεως περιείχαν ρήτρες παραπομπής στη διαιτησία και ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας.
- 12 Τον Σεπτέμβριο του 2009, η CDC παραιτήθηκε από την αγωγή της κατά της Evonik Degussa, κατόπιν της συνάψεως εξωδικαστικού συμβιβασμού με την εταιρία αυτή. Κατά το τέλος του 2009, οι λοιπές εναγόμενες της κύριας δίκης προσεπικάλεσαν την ως άνω εταιρία, καθώς και τις Chemoxal SA και Edison SpA. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης, εξάλλου, προέβαλαν ένσταση περί ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας του αιτούντος δικαστηρίου, επικαλούμενες ιδίως διάφορες ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας και ρήτρες παραπομπής στη διαιτησία οι οποίες περιλαμβάνονταν στις συμβάσεις πώλησεως που είχαν συνάψει με τις επιχειρήσεις που διατείνονται ότι υπέστησαν ζημία.
- 13 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι μπορεί να έχει διεθνή δικαιοδοσία μόνο βάσει των διατάξεων των άρθρων 5, σημείο 3, και 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτών των ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας, η CDC έχει τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή κατά των εναγομένων της κύριας δίκης ενώπιον ενός εκ των δικαστηρίων που έχουν διεθνή δικαιοδοσία βάσει των εν λόγω διατάξεων, εκτός αν η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων αυτών αποκλείεται βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού αυτού ή λόγω της υπάρξεως ρήτρας παραπομπής στη διαιτησία.
- 14 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Dortmund αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 την έννοια ότι, σε περίπτωση αγωγής με την οποία ζητείται από εναγομένη εγκατεστημένη στο κράτος της έδρας του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υποθέσεως και από τις λοιπές εναγόμενες εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη να παράσχουν από κοινού πληροφορίες και να καταβάλουν αποζημίωση λόγω ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ, νυν άρθρου 101 ΣΛΕΕ, και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, η οποία, όπως διαπιστώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαπράχθηκε σε πολλά κράτη μέλη με τη, διαφορετική από τοπικής και χρονικής απόψεως, συμμετοχή των εναγομένων, επιβάλλεται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως οι σχετικές αγωγές, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων που θα μπορούσαν να ανακύψουν από την χωριστή εκδίκασή τους;

Πρέπει να ληφθεί υπόψη, συναφώς, ότι η αγωγή κατά της εναγομένης που είναι εγκατεστημένη στο κράτος της έδρας του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υποθέσεως ανακλήθηκε μετά την επίδοσή της σε όλες τις εναγόμενες και πριν από την παρέλευση των προθεσμιών που είχε ορίσει το δικαστήριο για την υποβολή υπομνήματος απαντήσεως στην αγωγή, καθώς και πριν από την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση;

- 2) Έχει το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 την έννοια ότι, σε περίπτωση αγωγής με την οποία ζητείται από εναγόμενες εγκατεστημένες σε διάφορα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να παράσχουν πληροφορίες και να καταβάλουν αποζημίωση λόγω ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως του άρθρου 81 ΕΚ, νυν άρθρου 101 ΣΛΕΕ, και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, η οποία, όπως διαπιστώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαπράχθηκε σε πολλά κράτη μέλη με τη, διαφορετική από τοπικής και χρονικής απόψεως, συμμετοχή των εναγομένων, το ζημιογόνο γεγονός επήλθε, όσον αφορά κάθε εναγομένη και κάθε προβαλλόμενη ζημία ή τη συνολική ζημία, σε όλα τα κράτη μέλη όπου συνάφθηκαν και εφαρμόστηκαν συμφωνίες περί συμπράξεων;
- 3) Επιτρέπεται, σε περίπτωση ασκήσεως αγωγής αποζημίωσης λόγω παραβιάσεως της απαγορεύσεως των συμπράξεων που προβλέπει το άρθρο 81 ΕΚ, νυν άρθρο 101 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, και δεδομένης της επιταγής της δικαίου της Ένωσης περί αποτελεσματικής επιβολής της απαγορεύσεως των συμπράξεων, να λαμβάνονται υπόψη ρήτρες διαιτησίας και ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις προμήθειας, όταν τούτο έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας που απονέμει σε συγκεκριμένο δικαστήριο το άρθρο 5, σημείο 3, και/ή το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 ως προς όλες τις εναγόμενες και/ή για το σύνολο ή για ορισμένες από τις προβαλλόμενες αξιώσεις;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 15 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι ο κανόνας περί συγκεντρώσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας σε ένα δικαστήριο σε περίπτωση πλειόνων εναγομένων, τον οποίο προβλέπει η διάταξη αυτή, μπορεί να τύχει εφαρμογής προκειμένου περί αγωγής με αίτημα να υποχρεωθούν σε καταβολή αποζημίωσης αλληλεγγύως και εις ολόκληρον και, στο πλαίσió της, να παράσχουν στοιχεία επιχειρήσεις που μετείχαν κατά διαφορετικό τρόπο, από γεωγραφικής και χρονικής απόψεως, σε ενιαία και διαρκή παραβίαση της κατά το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύσεως των συμπράξεων, η οποία διαπιστώθηκε με απόφαση της Επιτροπής, τούτο δε μολονότι ο ενάγων παραιτήθηκε από την αγωγή του κατά του μοναδικού εκ των από κοινού εναγομένων που έχει την κατοικία του στο κράτος μέλος της έδρας του δικαστηρίου το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως.
- 16 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να υπομνησθεί καταρχάς ότι το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς, βάσει του συστήματος και των σκοπών του (βλ. απόφαση Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, σκέψη 29).
- 17 Ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας που διαλαμβάνεται στο εν λόγω άρθρο 6, σημείο 1, προβλέπει ότι ένα πρόσωπο μπορεί να εναχθεί, σε περίπτωση πλειόνων εναγομένων, ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας ενός εξ αυτών, εφόσον μεταξύ των αγωγών αυτών υφίσταται τόσο στενή συνάφεια ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε περίπτωση χωριστής εκδικάσεως των υποθέσεων (αποφάσεις Rainer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 73, και Sapir κ.λπ., C-645/11, EU:C:2013:228, σκέψη 40).
- 18 Ο ειδικός αυτός κανόνας, καθόσον εισάγει εξαίρεση από τη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου που προβλέπει το άρθρο 2 του κανονισμού 44/2001, πρέπει να ερμηνεύεται περιοριστικά και δεν επιτρέπει ερμηνεία βαινουσα πέραν των περιπτώσεων που μνημονεύει ρητώς ο εν λόγω κανονισμός (βλ. απόφαση Rainer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 74).

- 19 Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 12 και 15 του κανονισμού 44/2001, αυτός ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας σκοπεί να καταστήσει ευχερέστερη την εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης, να ελαχιστοποιήσει το ενδεχόμενο παράλληλης εκδικάσεως υποθέσεων και να αποτρέψει, ως εκ τούτου, την έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε περίπτωση χωριστής εκδικάσεως των υποθέσεων (απόφαση Rainer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 77).
- 20 Επομένως, για την εφαρμογή του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, πρέπει να εξετάζεται αν μεταξύ των διαφόρων αγωγών που έχει ασκήσει το ίδιο πρόσωπο κατά διαφορετικών εναγομένων υφίσταται τόσο στενή συνάφεια ώστε να ενδείκνυται η συνεκδίκασή τους προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε περίπτωση χωριστής εκδικάσεως των υποθέσεων (βλ. αποφάσεις Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, σκέψη 39, και Sapir κ.λπ., C-645/11, EU:C:2013:228, σκέψη 42). Συναφώς, για να χαρακτηρισθούν οι αποφάσεις ως ασυμβίβαστες μεταξύ τους, δεν αρκεί να υπάρχει απόκλιση όσον αφορά την επίλυση της διαφοράς, αλλά πρέπει, επιπλέον, η απόκλιση αυτή να εντάσσεται στο πλαίσιο της ίδιας πραγματικής και νομικής καταστάσεως (βλ. αποφάσεις Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, σκέψη 40, Rainer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 79, και Sapir κ.λπ., C-645/11, EU:C:2013:228, σκέψη 43).
- 21 Όσον αφορά την προϋπόθεση περί ίδιας πραγματικής και νομικής καταστάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι πληρούται σε περιστάσεις όπως οι επίμαχες της κύριας δίκης. Μολονότι οι εναγόμενες της κύριας δίκης μετείχαν κατά ανόμοιο τρόπο, τόσο από γεωγραφικής όσο και από χρονικής απόψεως, στην εφαρμογή της οικείας συμπράξεως συνάπτοντας και εκτελώντας συμβάσεις σύμφωνα με αυτήν, κατά την απόφαση 2006/903, στην οποία στηρίζονται οι αγωγές, η σύμπραξη αυτή αποτελούσε ενιαία και διαρκή παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ. Ωστόσο, με την απόφαση αυτή δεν καθορίζονται οι προϋποθέσεις της ενδεχόμενης αστικής ευθύνης των εναγομένων, πιθανώς αλληλέγγυας και εις ολόκληρον, δεδομένου ότι η ευθύνη αυτή καθορίζεται από το εθνικό δίκαιο εκάστου κράτους μέλους.
- 22 Όσον αφορά, τέλος, τον κίνδυνο της εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων, καθόσον τα διάφορα εθνικά δίκαια ενδέχεται να διαφέρουν ως προς τις προϋποθέσεις της αστικής ευθύνης των μετεχόντων στην παράνομη σύμπραξη, από το στοιχείο αυτό συνάγεται η ύπαρξη κινδύνου εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε περίπτωση κατά την οποία τις αγωγές θα είχε ασκήσει πρόσωπο που διατείνεται ότι έχει ζημιωθεί λόγω της συμπράξεως ενώπιον των δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών.
- 23 Εντούτοις, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ακόμη και σε περίπτωση κατά την οποία, βάσει των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως, εφαρμοστέα στις αγωγές αποζημιώσεως που άσκησε η CDC κατά των εναγομένων της κύριας δίκης θα ήταν διαφορετικά εθνικά δίκαια, , μια τέτοια διαφορά νομικών βάσεων δεν παρακωλύει αφεαυτής την εφαρμογή του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, εφόσον είναι προβλέψιμη για τους εναγομένους οι οποίοι ήταν πιθανό να εναχθούν εντός του κράτους μέλους στο οποίο έχει την κατοικία του ένας τουλάχιστον εξ αυτών (βλ. απόφαση Rainer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 84).
- 24 Η τελευταία αυτή προϋπόθεση, όμως, πληρούται οσάκις υφίσταται δεσμευτική απόφαση της Επιτροπής διαπιστώνουσα ενιαία παράβαση του δικαίου της Ένωσης και στοιχειοθετούσα, ως εκ τούτου, την ευθύνη κάθε μετέχοντος για τις ζημίες που οφείλονται στις αδικοπραξίες κάθε μετέχοντος στη σύμπραξη αυτή. Πράγματι, υπό τις συνθήκες αυτές, οι εν λόγω μετέχοντες μπορούσαν να αναμένουν ότι θα εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων κράτους μέλους εντός του οποίου έχει την κατοικία ένας εξ αυτών.
- 25 Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι η χωριστή εκδίκαση αγωγών αποζημιώσεως κατά πλειόνων εταιριών οι οποίες είναι εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη μέλη και μετείχαν σε ενιαία και διαρκή σύμπραξη, κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης περί ανταγωνισμού, ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων, κατά την έννοια του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001.

- 26 Τούτου δοθέντος, πρέπει επιπλέον να εξετασθεί κατά πόσον η παραίτηση της ενάγουσας της κύριας δίκης από την αγωγή της κατά της μοναδικής εναγομένης που είχε την έδρα της στο κράτος μέλος του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως ενδέχεται να αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001.
- 27 Κατά πάγια νομολογία, ο κανόνας αυτός δεν μπορεί να εφαρμόζεται κατά τρόπο παρέχοντα στον ενάγοντα τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής στρεφόμενης κατά πλειόνων εναγομένων με αποκλειστικό σκοπό να εναγάγει έναν εξ αυτών ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους από αυτό της κατοικίας του (αποφάσεις *Reisch Montage*, C-103/05, EU:C:2006:471, σκέψη 32, και *Rainer*, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 78).
- 28 Το Δικαστήριο έχει πάντως διευκρινίσει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία οι αγωγές που ασκήθηκαν κατά πλειόνων εναγομένων είναι συναφείς, κατά την έννοια του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, κατά τον χρόνο ασκήσεώς τους, ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας της διατάξεως αυτής έχει εφαρμογή χωρίς να απαιτείται επιπλέον να αποδειχθεί αυτοτελώς ότι οι αγωγές δεν ασκήθηκαν με αποκλειστικό σκοπό να εναχθεί ένας εκ των εναγομένων ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους από αυτό της κατοικίας του (βλ. απόφαση *Freerport*, C-98/06, EU:C:2007:595, σκέψη 54).
- 29 Ως εκ τούτου, σε περίπτωση αγωγών οι οποίες, κατά τον χρόνο ασκήσεώς τους, είναι συναφείς κατά την έννοια του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως μπορεί να διαπιστώσει ενδεχόμενη καταστρατήγηση του κανόνα δικαιοδοσίας της διατάξεως αυτής μόνον εφόσον υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις που του καθιστούν δυνατό να αποφανθεί ότι ο ενάγων προκάλεσε ή συντήρησε τεχνηέντως τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως.
- 30 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, ορισμένοι εκ των διαδίκων διατείνονται ότι, προ της ασκήσεως της αγωγής της κύριας δίκης, είχε συναφθεί φιλικός διακανονισμός μεταξύ της ενάγουσας της κύριας δίκης και της εδρεύουσας στη Γερμανία *Evonik Degussa* και ότι οι διάδικοι αυτοί εκουσίως μετέθεσαν χρονικά την τυπική σύναψη αυτού του φιλικού διακανονισμού κατόπιν της ασκήσεως της αγωγής αυτής, με αποκλειστικό σκοπό τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως έναντι των λοιπών εναγομένων της κύριας δίκης.
- 31 Προκειμένου να μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή του κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001, ένα τέτοιο επιχείρημα πρέπει πάντως να συνοδεύεται από αποχρώσεις ενδείξεις δυνάμενες να αποδείξουν την ύπαρξη συμπαιγνίας μεταξύ των οικείων διαδίκων προκειμένου να προκληθεί ή να συντηρηθεί τεχνηέντως η συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της διατάξεως αυτής κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής.
- 32 Μολονότι απόκειται στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως να εκτιμήσει τις ενδείξεις αυτές, πρέπει να διευκρινισθεί ότι απλώς και μόνον η ύπαρξη διαπραγματεύσεων ενόψει ενδεχόμενου φιλικού διακανονισμού δεν αποδεικνύει τέτοια συμπαιγνία. Αντιθέτως, τούτο συμβαίνει εφόσον αποδειχθεί ότι συνάφθηκε πράγματι τέτοιος διακανονισμός, αλλά η σύναψή του αποκρύφτηκε με σκοπό να προκληθεί η εντύπωση ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001.
- 33 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι ο κανόνας περί συγκεντρώσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας σε ένα δικαστήριο σε περίπτωση πλειόνων εναγομένων, τον οποίο προβλέπει η διάταξη αυτή, μπορεί να τύχει εφαρμογής προκειμένου περί αγωγής με αίτημα να υποχρεωθούν σε καταβολή αποζημιώσεως αλληλεγγύως και εις ολόκληρον και, στο πλαίσιο της, να παράσχουν στοιχεία επιχειρήσεις που μετείχαν κατά διαφορετικό τρόπο, από γεωγραφικής και χρονικής απόψεως, σε ενιαία και διαρκή παραβίαση της κατά το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύσεως των συμπράξεων, η οποία διαπιστώθηκε με απόφαση της Επιτροπής, τούτο δε μολονότι ο ενάγων παραιτήθηκε από την αγωγή του κατά του μοναδικού εκ των από κοινού εναγομένων που έχει την κατοικία του στο κράτος

μέλος της έδρας του δικαστηρίου το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως, εκτός αν αποδειχθεί η ύπαρξη συμπαιγνίας μεταξύ του ενάγοντος και του εν λόγω από κοινού εναγομένου με σκοπό να προκληθεί ή να συντηρηθεί τεχνηέντως η συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής αυτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 34 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αγωγής με την οποία αξιώνεται από εναγομένους εγκατεστημένους σε διαφορετικά κράτη μέλη η καταβολή αποζημιώσεως, λόγω ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, στην οποία μετείχαν, εντός πλειόνων κρατών μελών και σε διαφορετικό τόπο και χρόνο, και η οποία διαπιστώθηκε από την Επιτροπή, το ζημιογόνο γεγονός τεκμαίρεται ότι επήλθε, όσον αφορά κάθε εναγόμενο και για τη συνολική προβαλλόμενη ζημία, στα κράτη μέλη εντός των οποίων συνάφθηκαν και εφαρμόστηκαν συμφωνίες περί συμπτάξεων.
- 35 Δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης χαρακτηρίζονται από τη συγκέντρωση, στο πρόσωπο της ενάγουσας της κύριας δίκης, πολλών ενδεχόμενων αξιώσεων αποζημιώσεως, οι οποίες της εκχωρήθηκαν από πλείονες επιχειρήσεις που διατείνονται ότι υπέστησαν ζημία λόγω του καρτέλ του υπεροξειδίου υδρογόνου, πρέπει να υπομνησθεί ευθύς εξ αρχής ότι η εκχώρηση απαιτήσεων εκ μέρους του αρχικού πιστωτή δεν μπορεί, αφεαυτής, να ασκεί επιρροή στον καθορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία κατά το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 (απόφαση *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, σκέψη 58).
- 36 Ως εκ τούτου, ο τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος πρέπει να προσδιορίζεται χωριστά για κάθε αξίωση αποζημιώσεως, ανεξαρτήτως του αν αυτή έχει εκχωρηθεί ή έχει αποτελέσει το αντικείμενο συγκεντρώσεως με άλλες.
- 37 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς και περιοριστικώς (απόφαση *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 43).
- 38 Η φράση, πάντως, «τόπος όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός», η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001, αφορά τόσο τον τόπο όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός όσο και τον τόπο επελεύσεως της ζημίας, οπότε ο εναγόμενος μπορεί να εναχθεί, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, ενώπιον του δικαστηρίου του ενός ή του άλλου εκ των δύο αυτών τόπων (αποφάσεις *Melzer*, C-228/11, EU:C:2013:305, σκέψη 25, και *Kolassa*, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 45).
- 39 Κατά πάγια νομολογία, ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 3, του εν λόγω κανονισμού στηρίζεται στην ύπαρξη ιδιαίτερου στενού συνδέσμου μεταξύ της διαφοράς και των δικαστηρίων του τόπου στον οποίο συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός, βάσει του οποίου δικαιολογείται η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων αυτών για λόγους εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης και αποτελεσματικής οργανώσεως της δίκης (αποφάσεις *Melzer*, C-228/11, EU:C:2013:305, σκέψη 26, και *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, σκέψη 28).
- 40 Πράγματι, στην περίπτωση των ενοχών εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, το δικαστήριο του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός είναι συνήθως το πλέον κατάλληλο να αποφανθεί, ιδίως για λόγους εγγύτητας προς τη διαφορά και ευχέρειας συλλογής των αποδείξεων (απόφαση *Melzer*, C-228/11, EU:C:2013:305, σκέψη 27).
- 41 Ο προσδιορισμός ενός εκ των συνδέσμων που έχει δεχθεί η νομολογία η οποία υπομνήσθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως πρέπει, επομένως, να καθιστά δυνατή την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας στο δικαστήριο που βρίσκεται αντικειμενικά σε καλύτερη θέση να εκτιμήσει κατά πόσο

συντρέχουν οι προϋποθέσεις που στοιχειοθετούν την ευθύνη του εναγομένου, οπότε μπορεί να επιληφθεί της υποθέσεως μόνον το δικαστήριο στην περιφέρεια δικαιοδοσίας του οποίου εντοπίζεται ο εφαρμοστέος σύνδεσμος (αποφάσεις Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, σκέψη 48, και Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 47).

- 42 Πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα ποιον τόπο υποδεικνύουν, στο πλαίσιο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι σύνδεσμοι που δύνανται να θεμελιώνουν τη διεθνή δικαιοδοσία επί ενοχών εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας.

Ο τόπος επελεύσεως του γενεσιουργού της ζημίας γεγονότος

- 43 Όσον αφορά τον τόπο επελεύσεως του γενεσιουργού της ζημίας γεγονότος, πρέπει να επισημανθεί ευθύς εξαρχής ότι, σε περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι αγοραστές προμηθεύτηκαν βεβαίως τα υλικά στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων με διαφόρους μετέχοντες στην οικεία σύμπραξη. Ωστόσο, το γενεσιουργό γεγονός της προβαλλομένης ζημίας δεν συνίσταται σε ενδεχόμενη αθέτηση των υποχρεώσεων εκ της συμβάσεως, αλλά στον περιορισμό της συμβατικής ελευθερίας λόγω της συμπράξεως αυτής, περιορισμός που συνεπάγεται ότι ο αγοραστής αδυνατεί να προμηθευτεί ένα προϊόν σε συγκεκριμένη τιμή που καθορίζεται βάσει των νόμων της αγοράς.
- 44 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο τόπος επελεύσεως του γενεσιουργού γεγονότος ζημίας συνισταμένης σε επιπλέον δαπάνες τις οποίες πρέπει να καταβάλει αγοραστής λόγω του ότι μια σύμπραξη νόθευσε τις τιμές εντός της αγοράς μπορεί να προσδιορισθεί, γενικά, ως εκείνος της συνάψεως της συμπράξεως αυτής. Συγκεκριμένα, κατόπιν της συνάψεώς της, οι μετέχοντες διασφαλίζουν, με τις πράξεις ή τις παραλείψεις τους, ότι παρακωλύεται ο ανταγωνισμός και νοθεύονται οι τιμές. Σε περίπτωση κατά την οποία ο τόπος αυτός είναι γνωστός, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου αυτού είναι σύμφωνη με τους σκοπούς που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως.
- 45 Η κρίση αυτή, όμως, δεν αφορά περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, όπου, κατά τις διαπιστώσεις της Επιτροπής που παρατίθενται στην απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός ενός μόνον τόπου συνάψεως της επίμαχης συμπράξεως, δεδομένου ότι η σύμπραξη αυτή αποτελείται από πλείονες συμφωνίες περί συμπράξεων που συνάφθηκαν στο πλαίσιο διαφορετικών συναντήσεων και διαβουλεύσεων σε διαφορετικούς τόπους εντός της Ένωσης.
- 46 Τα προεκτεθέντα δεν αφορούν την περίπτωση κατά την οποία η σύναψη κάποιας ειδικής συμφωνίας μεταξύ αυτών που, στο σύνολό τους, αποτελούν την επίμαχη παράνομη σύμπραξη συνιστά αποκλειστικώς το γενεσιουργό γεγονός της ζημίας που διατείνεται ότι υπέστη αγοραστής, περίπτωση όπου το δικαστήριο στην περιφέρεια δικαιοδοσίας του οποίου συνάφθηκε η επίμαχη συμφωνία θα έχει, επομένως, διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθεί της ζημίας που υπέστη εξ αυτού του λόγου ο συγκεκριμένος αγοραστής.
- 47 Στην τελευταία αυτή περίπτωση, καθώς και σε εκείνη κατά την οποία το αιτούν δικαστήριο θα αποφανθεί ότι, πάντως, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης σύμπραξη συνάφθηκε οριστικά εντός της περιφέρειας δικαιοδοσίας του, πρέπει επιπλέον να εξετασθεί το ζήτημα αν πλείονες μετέχοντες στη σύμπραξη αυτή μπορούν να εναχθούν ενώπιον του ιδίου δικαστηρίου.
- 48 Εντός διαφορετικού πλαισίου, το Δικαστήριο έχει βεβαίως κρίνει ότι, βάσει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 δεν μπορεί να θεμελιωθεί, βάσει του τόπου του γενεσιουργού της ζημίας γεγονότος το οποίο καταλογίζεται σε έναν εκ των φερομένων ως υπαίτιων της ζημίας αυτής, διεθνής δικαιοδοσία για την εκδίκαση αγωγής η οποία ασκείται κατά ενός εκ των φερομένων ως υπαίτιων της ζημίας που δεν ενήργησε εντός της περιφέρειας δικαιοδοσίας του δικαστηρίου το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως (απόφαση Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, σκέψη 41).

- 49 Σε περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, αντιθέτως, ουδόλως αποκλείεται το ενδεχόμενο να εναχθούν από κοινού πλείονες συναυτουργοί ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου.
- 50 Ως εκ τούτου, η απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας, βάσει του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001, προκειμένου δικαστήριο να επιληφθεί, με κριτήριο το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός και όσον αφορά όλους τους αυτουργούς παράνομης συμπράξεως, ζημίας την οποία αυτοί φέρονται να προκάλεσαν, εξαρτάται από τον προσδιορισμό, εντός της περιφέρειας δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υποθέσεως, συγκεκριμένου γεγονότος στο πλαίσιο του οποίου είτε συνάφθηκε οριστικά η σύμπραξη αυτή είτε συνάφθηκε συμφωνία που αποτελεί αποκλειστικώς το γενεσιουργό γεγονός της ζημίας που υπέστη αγοραστής.

Ο τόπος επελεύσεως της ζημίας

- 51 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως, ο προσδιορισμός του τόπου επελεύσεως της ζημίας πρέπει να καθιστά δυνατή την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας στο δικαστήριο που βρίσκεται αντικειμενικά σε καλύτερη θέση να εκτιμήσει κατά πόσο συντρέχουν οι προϋποθέσεις που στοιχειοθετούν την ευθύνη του εναγομένου.
- 52 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο τόπος επελεύσεως της ζημίας είναι εκείνος στον οποίο εμφανίζεται με συγκεκριμένο τρόπο η προβαλλόμενη ζημία (βλ. απόφαση Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, σκέψη 27). Όσον αφορά ζημία που συνίσταται σε επιπλέον δαπάνες οι οποίες καταβλήθηκαν εξαιτίας τεχνηέντως υψηλής τιμής, όπως αυτή του υπεροξειδίου του υδρογόνου που αποτέλεσε το αντικείμενο της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης συμπράξεως, ο τόπος αυτός μπορεί να προσδιορισθεί μόνον για κάθε φερόμενο ως ζημιωθέντα ατομικώς, βρίσκεται δε, καταρχήν, στην έδρα του προσώπου αυτού.
- 53 Ο τόπος αυτός παρέχει όλα τα εχέγγυα για την αποτελεσματική οργάνωση ενδεχόμενης δίκης, δεδομένου ότι η εξέταση αιτήματος αποκαταστάσεως ζημίας την οποία διατείνεται ότι υπέστη ορισμένη επιχείρηση εξαιτίας παράνομης συμπράξεως που έχει διαπιστωθεί, δεσμευτικώς, από την Επιτροπή εξαρτάται κατ' ουσίαν από τα ιδιαίτερα στοιχεία της περιπτώσεως της επιχειρήσεως αυτής. Υπό τις συνθήκες αυτές, το δικαστήριο του τόπου της έδρας της επιχειρήσεως είναι προδήλως το καταλληλότερο να επιληφθεί ενός τέτοιου αιτήματος.
- 54 Το ως άνω καθορισθέν δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθεί, για τη συνολική ζημία που υπέστη η επιχείρηση αυτή λόγω επιπλέον δαπανών τις οποίες κατέβαλε για να προμηθευθεί προϊόντα που αποτέλεσαν το αντικείμενο της οικείας συμπράξεως, αγωγής ασκηθείσας είτε κατά ενός οποιουδήποτε αυτουργού της συμπράξεως αυτής είτε κατά πλειόνων εξ αυτών.
- 55 Αντιθέτως, δεδομένου ότι η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως με κριτήριο τον τόπο επελεύσεως της ζημίας περιορίζεται στη ζημία που υπέστη η επιχείρηση η οποία εδρεύει εντός της περιφέρειας δικαιοδοσίας του, ενάγων όπως η CDC, η οποία έχει συγκεντρώσει κατόπιν εκχωρήσεως τις αξιώσεις αποζημιώσεως πλειόνων επιχειρήσεων, υποχρεούται, ως εκ τούτου και σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, να ασκήσει χωριστές αγωγές για τη ζημία που υπέστη καθεμία από τις επιχειρήσεις αυτές ενώπιον των δικαστηρίων στην περιφέρεια δικαιοδοσίας των οποίων βρίσκεται η αντίστοιχη έδρα τους.
- 56 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση αγωγής με την οποία αξιώνεται από εναγομένους εγκατεστημένους σε διαφορετικά κράτη μέλη η καταβολή αποζημιώσεως, λόγω ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, στην οποία μετείχαν, εντός πλειόνων κρατών μελών και σε διαφορετικό τόπο και χρόνο, και η οποία διαπιστώθηκε από την Επιτροπή, το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι το ζημιόγono γεγονός επήλθε όσον αφορά κάθε φερόμενο ως ζημιωθέντα ατομικώς, οπότε έκαστος εξ αυτών δύναται, βάσει του εν λόγω άρθρου 5, σημείο 3, να

επιλέξει να ασκήσει την αγωγή του είτε ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνάφθηκε οριστικώς η οικεία σύμπραξη είτε, ενδεχομένως, του τόπου στον οποίο συνάφθηκε ειδική συμφωνία δυνάμενη να προσδιορισθεί ως το αποκλειστικό γενεσιουργό γεγονός της προβαλλομένης ζημίας, είτε, τέλος, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου της έδρας του ζημιωθέντος.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 57 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 και η κατά το δίκαιο της Ένωσης αρχή της αποτελεσματικής εφαρμογής της απαγορεύσεως των συμπράξεων έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν, σε περίπτωση ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, να λαμβάνονται υπόψη ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις προμήθειας, εφόσον τούτο έχει ως αποτέλεσμα παρέκκλιση από τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 3, και του άρθρου 6, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού.
- 58 Πριν εξετασθεί το ερώτημα αυτό, πρέπει να διευκρινισθεί ότι, προκειμένου περί ορισμένων ρητρών που εισάγουν παρέκκλιση και περιλαμβάνονται επίσης στις εν λόγω συμβάσεις, αλλά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 44/2001, το Δικαστήριο δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο.
- 59 Όσον αφορά τις ρήτρες τις οποίες αφορά το τρίτο ερώτημα και οι οποίες εμπίπτουν πράγματι στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 27 Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι οι συμβαλλόμενοι, συνάπτοντας συμφωνία επιλογής του έχοντος διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 17 της Συμβάσεως αυτής, έχουν τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν όχι μόνον από τη γενική δωσιδικία του άρθρου 2 της Συμβάσεως αυτής, αλλά και από τις ειδικές δωσιδικίες των άρθρων 5 και 6 της ίδιας αυτής Συμβάσεως (βλ. απόφαση *Estasis Saloti di Colzani*, 24/76, EU:C:1976:177, σκέψη 7).
- 60 Δεδομένου, όμως, ότι η εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία των διατάξεων της Συμβάσεως αυτής έχει εφαρμογή και στην περίπτωση των διατάξεων του κανονισμού 44/2001, εφόσον οι διατάξεις των δύο αυτών νομοθετημάτων μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ισοδύναμες, επισημαίνεται ότι τούτο ισχύει στην περίπτωση του άρθρου 17, πρώτο εδάφιο, της ίδιας Συμβάσεως και του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, των οποίων η διατύπωση είναι σχεδόν πανομοιότυπη (βλ. απόφαση *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, σκέψεις 19 και 20).
- 61 Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως μπορεί καταρχήν να δεσμεύεται από ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας η οποία εισάγει παρέκκλιση από τις βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπουν τα άρθρα 5 και 6 του κανονισμού 44/2001 και την οποία σύναψαν τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.
- 62 Η κρίση αυτή δεν μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω λαμβανομένης υπόψη της απαιτήσεως περί αποτελεσματικής εφαρμογής της απαγορεύσεως των συμπράξεων. Συγκεκριμένα, αφενός, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι κανόνες ουσιαστικού δικαίου που έχουν εφαρμογή επί της ουσίας διαφοράς δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά το ζήτημα του κύρους ρήτρας παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας σύμφωνης με το άρθρο 17 της προμνημονευθείσας στη σκέψη 59 της παρούσας αποφάσεως Συμβάσεως (βλ., σχετικώς, απόφαση *Castelletti*, C-159/97, EU:C:1999:142, σκέψη 51). Σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 60 της παρούσας αποφάσεως, η ερμηνεία αυτή ισχύει και για το άρθρο 23 του κανονισμού 44/2001.

- 63 Αφετέρου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι θα διακυβευόταν ο σκοπός του κανονισμού 44/2001 εάν το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υποθέσεως δεν ελάμβανε υπόψη ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας σύμφωνη με όσα επιτάσσει το άρθρο 23 του κανονισμού αυτού απλώς και μόνον επειδή εκτιμά ότι το δικαστήριο που καθορίζεται ως έχον διεθνή δικαιοδοσία βάσει της ρήτρας αυτής δεν διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα της απαγορεύσεως των συμπράξεων, δεδομένου ότι δεν καθιστά δυνατή την πλήρη αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο ζημιωθείς λόγω συμπράξεως. Σημασία έχει, αντιθέτως, να γίνει δεκτό ότι το ισχύον σε κάθε κράτος μέλος σύστημα ενδίκων βοηθημάτων, συμπληρούμενο από τον μηχανισμό της προδικαστικής παραπομπής που προβλέπεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, παρέχει στους πολίτες επαρκή προς τούτο εγγύηση (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, σκέψη 33).
- 64 Σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί αυτής πρέπει πάντως να διακριβώσει, πριν εξετάσει αν πληρούνται οι σχετικές με τον τύπο προϋποθέσεις που προβλέπει το εν λόγω άρθρο 23, ότι οι επίμαχες ρήτρες μπορούν πράγματι να αντιταχθούν στον ενάγοντα της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο, ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας περιλαμβανόμενη σε σύμβαση δύναται, καταρχήν, να παράγει τα έννομα αποτελέσματά της μόνο στις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλομένων που συμφώνησαν να συνάψουν τη σύμβαση αυτή. Για να μπορεί μια τέτοια ρήτρα να αντιταχθεί σε τρίτον απαιτείται, καταρχήν, η σχετική συναίνεση του προσώπου αυτού (απόφαση Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, σκέψη 29).
- 65 Συγκεκριμένα, μόνο σε περίπτωση κατά την οποία, σύμφωνα με το εφαρμοστέο επί της ουσίας εθνικό δίκαιο, όπως αυτό καθορίστηκε κατ' εφαρμογήν των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικαστηρίου που επελήφθη της υποθέσεως, ο τρίτος υποκαταστάθηκε σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αρχικού συμβαλλομένου μπορεί να αντιταχθεί στον εν λόγω τρίτο ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας ως προς την οποία αυτός δεν είχε συναίνεση (βλ., σχετικώς, απόφαση Coreck, C-387/98, EU:C:2000:606, σκέψεις 24, 25 και 30).
- 66 Εφόσον αποδειχθεί ότι οι επίμαχες ρήτρες μπορούν να αντιταχθούν στον ενάγοντα της κύριας δίκης, θα πρέπει να εξετασθεί αν οι ρήτρες αυτές εισάγουν πράγματι παρέκκλιση από τη διεθνή δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου ως προς τη διαφορά της κύριας δίκης.
- 67 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι η ερμηνεία ρήτρας παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, προκειμένου να καθορισθούν οι διαφορές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, απόκειται στο εθνικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου προβάλλεται η ρήτρα αυτή (αποφάσεις Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, σκέψη 37, και Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 31).
- 68 Μια ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας μπορεί να αφορά μόνον τις διαφορές που ανέκυψαν ή πρόκειται να ανακύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, στοιχείο που περιορίζει το εύρος συμφωνίας παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας μόνο στις διαφορές που ανάγονται στην έννομη σχέση επ' ευκαιρία της οποίας συνάφθηκε η ρήτρα αυτή. Η απαίτηση αυτή σκοπεύει να αποτραπεί το ενδεχόμενο να καταληφθεί εξαπίνης ένας εκ των συμβαλλομένων λόγω της υπαγωγής σε ορισμένο δικαστήριο όλων των διαφορών που τυχόν θα ανακύψουν στο πλαίσιο των σχέσεων που διατηρεί με τον αντισυμβαλλόμενο του και που θα ανάγονται σε άλλες σχέσεις πλην αυτής επ' ευκαιρία της οποίας συμφωνήθηκε η παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας (βλ., σχετικώς, απόφαση Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, σκέψη 31).
- 69 Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού αυτού, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει ιδίως να δεχθεί ότι ρήτρα η οποία παραπέμπει κατά αφηρημένο και γενικό τρόπο στις διαφορές που ανακύπτουν στις συμβατικές σχέσεις δεν καταλαμβάνει και διαφορά σχετικά με την αδικοπρακτική ευθύνη την οποία φέρεται ότι υπέχει συμβαλλόμενος λόγω συμπεριφοράς υπαγορευόμενης από παράνομη σύμπραξη.

- 70 Πράγματι, δεδομένου ότι μια τέτοια διαφορά δεν ήταν ευλόγως προβλέψιμη για τη ζημιωθείσα επιχείρηση κατά τον χρόνο κατά τον οποίο συναίνεσε στην εν λόγω ρήτρα, καθόσον αγνοούσε τότε την παράνομη σύμπραξη στην οποία μετείχε ο αντισυμβαλλόμενός της, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι ανάγεται στις συμβατικές σχέσεις. Η ρήτρα αυτή δεν μπορεί, συνεπώς, να εισαγάγει βασίμως παρέκκλιση από τη διεθνή δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου.
- 71 Αντιθέτως, σε περίπτωση κατά την οποία υφίσταται ρήτρα που παραπέμπει στις διαφορές που άπτονται της ευθύνης λόγω παραβίασεως του δικαίου του ανταγωνισμού και βάσει της οποίας καθορίζεται ως έχον διεθνή δικαιοδοσία δικαστήριο κράτος μέλους διαφορετικού εκείνου του αιτούντος δικαστηρίου, το δεύτερο θα πρέπει να κρίνει εαυτόν αναρμόδιο, ακόμη και αν η ρήτρα αυτή έχει ως αποτέλεσμα τη μη εφαρμογή των κανόνων περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας τις οποίες προβλέπουν τα άρθρα 5 και/ή 6 του κανονισμού 44/2001.
- 72 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι επιτρέπει, σε περίπτωση ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, να λαμβάνονται υπόψη ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις προμήθειας, ακόμη και αν τούτο έχει ως αποτέλεσμα παρέκκλιση από τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 3, και του άρθρου 6, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού, υπό την προϋπόθεση ότι οι ρήτρες αυτές παραπέμπουν σε διαφορές που άπτονται της ευθύνης λόγω παραβίασεως του δικαίου του ανταγωνισμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 73 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2001, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι ο κανόνας περί συγκεντρώσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας σε ένα δικαστήριο σε περίπτωση πλειόνων εναγομένων, τον οποίο προβλέπει η διάταξη αυτή, μπορεί να τύχει εφαρμογής προκειμένου περί αγωγής με αίτημα να υποχρεωθούν σε καταβολή αποζημιώσεως αλληλεγγύως και εις ολόκληρον και, στο πλαίσιο της, να παράσχουν στοιχεία επιχειρήσεις που μετείχαν κατά διαφορετικό τρόπο, από γεωγραφικής και χρονικής απόψεως, σε ενιαία και διαρκή παραβίαση της κατά το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύσεως των συμπράξεων, η οποία διαπιστώθηκε με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τούτο δε μολονότι ο ενάγων παραιτήθηκε από την αγωγή του κατά του μοναδικού εκ των από κοινού εναγομένων που έχει την κατοικία του στο κράτος μέλος της έδρας του δικαστηρίου το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως, εκτός αν αποδειχθεί η ύπαρξη συμπαιγνίας μεταξύ του ενάγοντος και του εν λόγω από κοινού εναγομένου με σκοπό να προκληθεί ή να συντηρηθεί τεχνηέντως η συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων κατά τον χρόνο ασκήσεως της αγωγής αυτής.
- 2) Σε περίπτωση αγωγής με την οποία αξιώνεται από εναγομένους εγκατεστημένους σε διαφορετικά κράτη μέλη η καταβολή αποζημιώσεως, λόγω ενιαίας και διαρκούς παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992, στην οποία μετείχαν, εντός πλειόνων κρατών μελών και σε διαφορετικό τόπο και χρόνο, και η οποία διαπιστώθηκε από την Επιτροπή, το άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι το ζημιογόνο γεγονός επήλθε

όσον αφορά κάθε φερόμενο ως ζημιωθέντα ατομικώς, οπότε έκαστος εξ αυτών δύναται, βάσει του εν λόγω άρθρου 5, σημείο 3, να επιλέξει να ασκήσει την αγωγή του είτε ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνάφθηκε οριστικώς η οικεία σύμβαση είτε, ενδεχομένως, του τόπου στον οποίο συνάφθηκε ειδική συμφωνία δυνάμενη να προσδιορισθεί ως το αποκλειστικό γενεσιουργό γεγονός της προβαλλομένης ζημίας, είτε, τέλος, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου της έδρας του ζημιωθέντος.

- 3) Το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι επιτρέπει, σε περίπτωση ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992, να λαμβάνονται υπόψη οι ρήτρες παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις προμήθειας, ακόμη και αν τούτο έχει ως αποτέλεσμα παρέκκλιση από τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 3, και του άρθρου 6, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού, υπό την προϋπόθεση ότι οι ρήτρες αυτές παραπέμπουν σε διαφορές που άπτονται της ευθύνης λόγω παραβιάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού.

(υπογραφές)